

KÖYHÄT

Köyhät, jotka usein jäävät klassisessa kirjallisuudessamme unohduksiin, ovat Raamatussa huomattavalla sijalla. Hebrean konkreettinen sanasto antaa jo mahdollisuuden kuvata heidän säälistävää joukkoaan: sanan *ras*, ”puutteenalainen”, rinnalla on *dal*, ”laiha” tai ”heikko”, *evjon*, tyydyttymätön ”kerjäläinen”, sekä *ani* ja *anav* (monikossa *anawim*), ”nöyryytetty” ja ahdistettu ihminen. Raamatussa puheena oleva ”köyhyys” ei kuitenkaan ole ainoastaan taloudellinen ja yhteiskunnallinen tila, vaan se voi olla myös sisäinen taipumus, sielun asenne: näin VT paljastaa meille köyhyyden hengelliset rikkaudet, ja UT tunnistaa todellisissa köyhissä Jumalan valtakunnan etuoikeutetut perilliset.

VT.

I. Köyhyyden pahennus.

Israel ei suinkaan pitänyt köyhyyttä spontaanisti hengellisenä ihanteena, vaan näki siinä pikemminkin kestettävän välttämättömän pahan, jopa halveksittavan tilan, koska pitkään puutteellinen käsitys Jumalan palkasta piti aineellista rikkautta varmana palkintona uskollisuudesta Jumalalle (vrt. Ps. 1:3; Ps. 112:1).

Viisaat kyllä tietävät, että on kunnollisiakin köyhiä (Sananl. 19:1, 22; Sananl. 28:6), mutta he tietävät myös, että köyhyys on usein seurausta toimettomuudesta ja epäjärjestyksestä (Sananl. 11:16; Sananl. 13:4, 18; Sananl. 21:17), ja he tuomitsevat ankarasti laiskuuden, joka johtaa kurjuuteen (Sananl. 6:6–11; Sananl. 10:4 f.; Sananl. 20:4, 13; Sananl. 21:25; jne.). Köyhyys itsessäänkin voi sitä paitsi muodostua synnin tilaisuudeksi, ja ihanteena näyttää olevan oikea keskitie: ”ei köyhyyttä eikä rikkautta” (Sananl. 30:8 f.; vrt. Tob. 5:18 ff.).

II. Köyhille osoitettava huolenpito.

Toinen seikka käy yhtä ilmeiseksi: monet köyhät ovat ennen kaikkea kohtalon tai ihmisten ahneuden uhreja, kuten se maaseudun proletariaatti, jonka hirvittävää ahdinkoa Job kuvaa. Nämä osattomat ovat löytäneet profeetoista omat puolustajansa. Amos ”karjuu” Israelin rikoksia vastaan (Aam. 2:6 ff.; Aam. 4:1; Aam. 5:1 ff.), ja hänen jälkeensä Jahven puhemiehet tuomitsevat lakkaamatta väkivallan ja ryöstelyn (Hes. 22:29), jotka saastuttavat maan: häpeämättömän vilpin kaupankäynnissä (Aam. 8:5; Hoos. 12:8), maiden haalimisen itselleen (Miika 2:1; Jes. 5:8), vähäväkisten alistamisen (Jer. 34:8–22; vrt. Neh. 5:1–13) sekä vallan väärinkäytön ja itse oikeuden halveksimisen (Aam. 5:7; Jes. 10:1 f.; Jer. 22:13–17). Yksi Messiaan tehtävistä on puolustaa kurjien ja köyhien oikeuksia (Jes. 11:4; Ps. 72:2, 12 ff.).

Profeetat olivat tässä sopusoinnussa Lain kanssa (vrt. 2. Moos. 20:15 ff.; 2. Moos. 22:21–26; 2. Moos. 23:6); erityisesti Deuteronomium määrää kokonaisen joukon laupeuden mukaisia menettelytapoja ja yhteiskunnallisia toimenpiteitä vähävaraisten kärsimyksen lievittämiseksi (5. Moos. 15:1–15; 5. Moos. 24:10–15; 5. Moos. 26:12). Viisaatkin muistuttavat köyhän pyhistä oikeuksista (Sananl. 14:21; Sananl. 17:5; Sananl. 19:17); Herra on hänen väkevä puolustajansa (Sananl. 22:22 f.; Sananl. 23:10 f.). Tiedetään myös, että almu on olennainen osa aitoa raamatullista hurskautta (Tob. 4:7–11; Sir. 3:30–4:6).

III. Jahven köyhien rukous ja sielu.

”Köyhien huuto”, joka kantautuu Jumalan korviin (vrt. Job 34:28), kuuluu usein psalmeissa. On totta, ettemme kuule ainoastaan puutteenalaisten valituksia, vaan myös vainottujen, onnettomien ja ahdistettujen valituksia; kaikki nämä kuuluvat silti köyhien perheeseen, ja psalmit paljastavat meille heidän yhteisen sielunsa (Ps. 9–10; Ps. 22; Ps. 25; Ps. 69). Toisinaan he ilmaisevat kiihkeästi toiveensa paremmasta huomisesta, jolloin olosuhteet kääntyvät päinvastaisiksi (Ps. 54:7 ff.; Ps. 69:23–30), mutta he odottavat pelastustaan Jahvelta ja tietävät olevansa häneen sidoksissa, kuten ”köyhä” Jeremia, joka uskoi asiansa hänelle (Jer. 20:12 f.). Heidän vihollisiaan ovat Jumalan viholliset, ylpeät (vrt. Ps. 18:28) ja jumalattomat (Ps. 9:14–19). Heidän ahdinkonsa on peruste hänen rakkaudelleen (vrt. Ps. 10:14).

Psalmeissa köyhä näyttäytyy näin Jahven ystävänä ja palvelijana, joka turvautuu häneen luottavaisesti, jota hän pelkää ja jota hän etsii. Kuten kreikkalaiset kääntäjät hyvin ymmärsivät, tässä ei ole kyse vain aineellisesta puutteesta: kääntäessään sanaa *anaw* he käyttävät *ptokhos*-sanan, ”puutteenalainen”, tai *penes*-sanan, ”työtelias köyhä”, rinnalla myös sanaa *praus*, joka tuo mieleen ”lempeän” ihmisen tai sellaisen, joka on tyyni vielä koettelemuksessakin. Hyvällä syyllä voimme myös usein kääntää sanan *anawim* sanalla ”nöyrät” (Ps. 10:17; Ps. 18:28; Ps. 37:11; vrt. Jes. 26:5 f.). Heidän perusasenteensa on näet nöyryys, tämä *anawah*, jonka eräät VT:n tekstit liittävät vanhurskauteen (Sef. 2:3), ”Jumalan pelkoon” (Sananl. 15:33; Sananl. 22:4) sekä uskoon tai uskollisuuteen (Sir. 45:4 hebr.; 4. Moos. 12:3).

Tällaisissa tunnoissa kärsivät ja rukoilevat ansaitsevat hyvin nimen ”Jahven köyhät” (vrt. Ps. 74:19; Ps. 149:4): he ovat hänen hyväntahtoisen rakkautensa kohteita (vrt. Jes. 49:13; Jes. 66:2) ja muodostavat ”nöyrän ja vaatimattoman kansan” ensihedelmät (Sef. 3:12 f.), sen ”köyhien Kirkon”, jonka Messias kokoa.

UT.

I. Köyhien Messias.

Alottaessaan julkisen opetuksensa köyhille julistetulla autuudella (Matt. 5:3; Luuk. 6:20) Jeesus haluaa osoittaa heidät sen valtakunnan etuoikeutetuiksi perillisiksi, jota hän julistaa (vrt. Luuk. 12:32). Kuten Maria, Herran nöyrä palvelijatar, lauloi (Luuk. 1:46–55), nyt on tullut aika, jolloin ”köyhät syövät ja tulevat ravituiksi” (Ps. 22:27): heidät kutsutaan Jumalan pöytään (vrt. Luuk. 14:21). Jeesus näyttäytyy näin köyhien Messiaana, joka on voideltu tuomaan heille hyvän sanoman (Jes. 61:1 = Luuk. 4:18; vrt. Matt. 11:5). Jeesuksen luo tuli varsinkin nöyriä (Matt. 11:25; Joh. 7:48).

Köyhien Messias on lisäksi itsekin köyhä. Betlehem (Luuk. 2:7), Nasaret (Matt. 13:55), julkinen elämä (Matt. 8:20), risti (Matt. 27:35): nämä ovat köyhyyden eri muotoja, jotka Jeesus omaksui ja pyhitti aina täydelliseen puutteeseen asti. Hän voi kutsua luokseen kaikkia, jotka näkevät vaivaa, sillä hän on ”lempeä ja nöyrä sydämeltään” (Matt. 11:29; *praus* ja *tapeinos*, vrt. *’anaw* ja *’ani* psalmeissa). Jopa palmusunnuntain voitonhetkellä hän pysyy kohdassa Sak. 9:9 julistettuna ”vaatimattomana” kuninkaana (= Matt. 21:5). Ennen kaikkea hän ottaa kärsimyksen kantaakseen ja jatkaa kaikkien Jahven köyhien rukousta (Ps. 22; vrt. Matt. 27:35, 43, 46).

II. Henkinen köyhyys.

Jos jo VT:n aikana uskonnollinen eliitti käsitti köyhyyden hengelliseksi asenteeksi, on luonnollista, että sama pätee Jeesuksen opetuslapsiin. Juuri tätä puolta pyhä Matteus korostaa: ”Autuaita ovat hengessään köyhät”, toisin sanoen ”ne, joilla on köyhän sielu”. Jeesus vaatii omiltaan sisäistä irrottautumista ajallisista hyvyksistä (omistavatpa he niitä tai ovat niistä vailla), jotta he kykenevät kaipaamaan ja vastaanottamaan todellisia rikkauksia (vrt. Matt. 6:24, 33; Matt. 13:22; Matt. 19:21). Taloudellisessa hyvinvoinnissa on suuri vaara pettää itseään hengellisen puutteen suhteen (Ilm. 3:17), ja joka tapauksessa tätä maailmaa tulee käyttää ikään kuin sitä ei todella käyttäisi, ”sillä tämän maailman hahmo on katoamassa” (1. Kor. 7:31). Aineellinen omaisuus on sitä paitsi vain yksi niistä asioista, joista on luovuttava kokonaan, jotta voi olla Jeesuksen opetuslapsi (vrt. Luuk. 14:26, 33). Mutta jotta saamme hahmoteltua täydellisen kuvan ”hengessään köyhistä”, *’anawimeista*, on pantava merkille myös heidän tietoisuutensa omasta kurjuudestaan uskonnollisella tasolla ja avun tarpeestaan Jumalan edessä. He eivät osoita harhakuvitelmiin perustuvaa omavanhurskautta, jolla omaan vanhurskauteensa luottava fariseus ylpeilee, vaan jakavat vertauksen publikaanin nöyryyden (Luuk. 18:9–14). Köyhyytensä ja heikkoutensa tuntemus tuo heidät näin lähelle ”lapsia”, ja kuten näillekin, Jumalan valtakunta kuuluu heille (vrt. Luuk. 18:15 ff.; Matt. 19:13–24).

III. Tosiasiallinen köyhyys.

Evangeliumin köyhyyden hengellistä puolta koskeva korostus ei saa antaa unohtaa tosiasiallisen köyhyyden uskonnollista arvoa, sikäli kuin se on sisäisen irrottautumisen merkki ja väline. Tämä aineellinen köyhyys on hyvä, kun sitä innoittavat lapsen luottamus Jumalaan, halu seurata Jeesusta ja anteliaisuus veljiämme kohtaan; se voi auttaa ottamaan Jumalan lahjan vastaan vapaammin ja omistautumaan täydellisemmin hänen valtakuntansa palvelukseen. Juuri näitä aiheita pyhä Luukas ennen kaikkea Uuden testamentin kirjoittajista on mielellään palauttanut mieleen (Luuk. 12:32 ff.).

1. Vapaaehtoinen köyhyys. Jos Jeesus varoittaa kaikkia opetuslapsiaan rikkauksien vaarasta (Matt. 6:19 ff.; Luuk. 8:14), hän kehottaa niitä, jotka haluavat seurata häntä lähempää, ja ennen kaikkea apostolejaan omaksumaan tosiasiallisen köyhyyden (Luuk. 12:33; Matt. 19:21, 27 rinnakk.). Kuitenkin se, ettei ”Israelin huoneen” lähetyssaarnaajien tule ottaa mukaansa ”kultaa, hopeaa eikä rahaa” (Matt. 10:9; vrt. Ap. t. 3:6), selittyy osittain Palestiinan yhteiskunnallisilla oloilla, joissa vieraanvaraisuus on yleistä. Kreikkalais-roomalaisessa maailmassa tällaista ohjetta ei enää voida soveltaa kirjaimellisesti; pyhällä Paavalilla on lähetys- ja hyväntekeväisyystyöhön varattu budjetti (vrt. 2. Kor. 8:20; 2. Kor. 11:8 f.; Ap. t. 21:24; Ap. t. 28:30). Siitä huolimatta apostoli jatkaa evangeliumin julistamista ilmaiseksi (1. Kor. 9:18; vrt. Matt. 10:8), ja hän osaa elää puutteessa (Fil. 4:11 ff.). Jerusalemissa apostolien ympärille kokoontunut ensimmäisten kristittyjen yhteisö pyrki itsekin jäljittelemään heidän köyhyyttään, ja Kirkko on aina vaalinut kaipuuta tähän apostoliseen elämäntapaan ja sen käytäntöä, jossa ”kukaan ei sanonut omakseen sitä, mikä hänelle kuului” (Ap. t. 4:32; vrt. Ap. t. 2:44 f.).

2. Köyhyyden kärsivällinen kantaminen. Samoin kuin ”vapaaehtoiset” köyhät myös ne, joiden osaksi todellinen köyhyys tulee olosuhteiden tai vainon vuoksi, ovat autuaita Jumalan valtakunnassa, jos he ainakin pysyvät anteliaina puutteessaan (vrt. Mark. 12:41–44) ja hyväksyvät mielellään osansa ”paremman ja pysyvän rikkauden tähden” (Hepr. 10:34). Jo nyt he ovat aineellisesta köyhyydestään huolimatta todellisuudessa rikkaita uskollisuutensa tähden koettelemuksessa (Ilm. 2:9 f.). Luukas on tuonut esiin ne ihmeelliset hyvitykset, jotka Jumala varaa heille tulevassa elämässä (Luuk. 6:20 f.); hänen luonaan he löytävät köyhän Lasaruksen tavoin ikuisen lohdutuksen (Luuk. 16:19–25).

3. Köyhien kristillinen palveleminen. Kurjuus on silti epäinhimillinen olotila, ja evangeliumilla on samat yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden vaatimukset kuin profeetoilla (vrt. Matt. 23:23; Jaak. 5:4). Rikkailla on täällä maan päällä pakottavia velvollisuuksia köyhiä kohtaan, ja he saavat osansa köyhien ikuisesta autuudesta

sillä ehdolla, että ottavat heidät vastaan Jumalan esimerkin mukaisesti (Luuk. 14:13–21) ja hankkivat heistä ystäviä ”väärällä mammonalla” (Luuk. 16:9). Enemmänkin: köyhien palveleminen on nyt rakkautemme ilmaus Jeesusta kohtaan. Juuri häntä me todella autamme heissä odottaessamme hänen kunniakasta paluutaan (Matt. 25:34–46; Matt. 26:11). ”Jos joku... näkee veljensä olevan puutteessa eikä sulje sydäntään häneltä, kuinka Jumalan rakkaus voisi pysyä hänessä?” (1. Joh. 3:17).

Profeetoista Jeesukseen Raamattu on tarkastellut köyhien kärsimystä, ja ennen kaikkea se on ilmoittanut meille sen merkityksen. On olemassa hengellistä ja autuaaksi tekevää köyhyyttä, joka on avautumista Jumalan lahjalle luottavaisessa uskossa ja kärsivällisessä nöyryydessä. Todellinen köyhyys on varmasti etuoikeutettu tie tähän sielun köyhyyteen. Sen perusta ja päämäärä on kuitenkin osallisuus salaisuuteen, joka on ”Herramme Jeesuksen Kristuksen anteliaisuus... hän tuli teidän tähtenne köyhäksi, vaikka oli rikas, jotta te rikastuisitte hänen köyhyydestään” (2. Kor. 8:9).

LR

Katso myös: → Almu — beatitude NT II — cupidite AT I ; NT I — Daavid 2 — Oikeus AT 3 ; NT — faim-soif AT 2 ; NT 1,3 — foi — humilite II — Jäännös AT 4 — richesse — solitude I — veuves 1